

Bevezetés

A technika modernizációjához a közigazgatásnak alkalmazkodnia kell, így az elektronikus közigazgatás kiépítése és fejlesztése nem csak elvárás, de elkerülhetetlen cél is. Cikkünk az e-közigazgatási alapok megértésében segít azok számára, akik járatosak kívánnak lenni a közbeszerzési eljárások elektronizálásában. A téma ugyanis nem csak eljárási cselekmények szempontjából, hanem e-közigazgatási szempontból is megközelíthető. Az alapok ismerete, a szabályozási környezet változása közelebb hozza hozzánk a közpénzköltés informatikai támogatásának keretrendszerét és lehetőségeit.

1. Mi is az az elektronikus közigazgatás?

Az elektronikus közigazgatáson belül két ágat különböztethető meg, úgymint e-business és e-government, azaz e-gazdaság és e-közigazgatás. Ezen két ág fejlődése nem egyforma sebességű, a gazdasági szféra felismerte a lehetőségeket, így hamarabb, gyorsabban fejlődött.

A közigazgatásban is szemléletváltás van folyamatban, az emberek felismerik, hogy a közigazgatás is egy szolgáltatás, amiért adó/illeték formájában fizetnek, és jogosan merül fel az igényük, hogy gyorsabban, kényelmesebben, esetleg személyes kontakt nélkül szeretnék az ügyeiket elintézni.

Ahhoz, hogy ezzel a lehetőséggel élni lehessen, meg kellett teremteni az elektronikus eljárások jogi hátterét. Magyarország európai szinten elmaradott volt az ezredfordulón az e-szolgáltatások területén, de azóta az információs társadalom hatalmasat fejlődött. 2001-ben indult el az e-kormányzat portál. 2004-ben ezen portál átszervezésének célja volt az eEurope2005 célkitűzéseiben szereplő 20 alapszolgáltatás online elérésének biztosítása, de ezt akkor sajnos nem sikerült maradéktalanul teljesíteni.

Mérföldkövet jelentett a 2005. év végén hatályba lépő, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.), amely értelmében az e-ügyintézés már egy központi rendszeren (Kormányzati Ügyfélértékelő Központ) keresztül zajlik. Az Ügyfélkapu 2005-ös indulása eredményeként jelentősen nőtt az internetes ügyintézés száma. A Ket. 2008-as módosítása már egyenesen kötelezővé tette számos helyen (pl.: cégeljárás) az elektronikus eljárást. 2009. októberétől csupán a hatóság oldaláról történő elektronikus tájékoztatást tartalmazta a törvény, az elektronikus ügyintézés szabályai egy másik jogszabályban¹ kerültek szabályozásra.

A 2012. április 1-én hatályba lépő rendelkezések a Ket-ben megteremtették a széles körű elektronikus kapcsolattartás és ügyintézés lehetőségét.

Az elektronikus ügyintézés a jogszabály 172.§ (1) bekezdés c.) pontja az alábbiak szerint határozza meg: „azok az eljárási cselekmények, amelyek során az ügyfél vagy az ügyintézés biztosító szerv elektronikus nyilatkozatot tesz, vagy az ügyintézés biztosító szerv az ügyfél

¹ Az elektronikus közszolgáltatásról szóló 2009. évi LX. törvény

vagy más ügyintézés biztosító szerv nem elektronikus nyilatkozatát elektronikus nyilatkozattá alakítja át és azt az eljárás során felhasználja”

Az elektronikus ügyintézés szabályozásának az volt az elsődleges célja, hogy rögzítse az állampolgárokat és a vállalkozásokat megillető garanciákat, és olyan lényeges törvényi intézményeket ratifikáljon, amelyek lehetővé teszik a valós igények felmérését és rugalmas kiszolgálását.

Fontos volt a jogszabály módosításánál az elektronikus közigazgatási ügyintézés feltételeit úgy szabályozni, hogy a polgári perrendtartás során folytatott elektronikus ügyintézés szabályai is könnyen (a perrendtartásban megfogalmazott utaló rendelkezéssel) hozzá igazodhassanak, ugyanakkor ez mégse jelentsen a jogalkalmazási gyakorlatban bizonytalanságot.

Az egyes ágazati törvények módosításával további eljárásokat is részben vagy egészben a Ket.-ben szabályozott elektronikus ügyintézési rendelkezések hatálya alá lehet vonni, így például a közérdekű panaszokkal és bejelentésekkel kapcsolatos eljárást, az egyes közjegyzői okiratok kiállításával kapcsolatos eljárásokat.

Az elektronikus ügyintézés útján elérhető közszolgáltatások iránti fokozott igény hazánkban is megfigyelhető. De ahhoz, hogy az elektronikus szolgáltatások elterjedjenek szükség volt az internet elterjedésére. Magyarországon a 15–69 éves népesség 62 százaléka, 4,6 millió ember internetezik legalább havi rendszerességgel². Ha ehhez hozzávesszük, hogy az idej magyarszági eladásokkal együtt már 2,9 millióra nőhet a hazai okostelefonok száma³, a tavalyi 2,4 millióhoz képest, akkor láthatjuk, hogy a lakosság hozzáférési lehetősége az e-szolgáltatásokhoz évről évre jelentősen nő.

Az emberek napi szinten igénybe veszik az e-szolgáltatásokat, hiszen észrevétlenül az életük részévé vált.

Okmányirodai ügyek – időpontfoglalás

Állami szervekkel kapcsolatos ügyek - Adó- és Járulékvallás

Oktatás

Felvételi (www.felvi.hu)

Tanulmányi adminisztráció (pl. NEPTUN, ETR)

Távoktatás

Nyelvtanulás, nyelvvizsga

Munka

Álláskeresés

Továbbképzés

Munkával kapcsolatban felmerülő problémák, kérdések megvitatása

Kultúra

Mozi, színház (jegyrendelés, helyfoglalás)

Könyvtár (elektronikus könyvtárak)

Pénzügy

Bankügyek

e-banking

² <http://karpatinfo.net/cikk/nettech/lassabban-no-az-internethasznalok-szama>

³ eNET és a Magyar Telekom által készített „Jelentés az internetgazdaságról”

elektronikus vásárlás
számlák elektronikus úton történő fizetése
Banki direkt szolgáltatások – mobilegyleg
Biztosítási piac
Kötelező gépjármű felelősségbiztosítás
Egészségügy
Szociális ellátás lakossági egészségügyi információs portál - www.drinfo.hu

2. Az alkalmazás feltételei

A fentiek alapján láthatjuk, hogy az élet számos területén csak az ügyfél döntésén múlik, hogy elektronikus úton nyújtja-e be dokumentumát, amellyel az eljárást megindítja. Az érdemi ügyintézés feltétele az azonosítás, melyet az ügyfél jelenleg kétféle képen tehet meg: fokozott biztonságú vagy minősített aláírással, valamint az Ügyfélkapun keresztül, amely a magyar kormányzat elektronikus ügyfélbeléptető és azonosító rendszere, az e-ügyintézés egyik alapvető eszköze, amely a www.magyarorszag.hu Kormányzati Portálon található. Az ügyfélkapu biztosítja, hogy a felhasználók a személyazonosság igazolása mellett, egyszeri belépéssel biztonságosan kapcsolatba léphessenek az elektronikus közigazgatási ügyintézés és szolgáltatást nyújtó szervezetekkel⁴.

Ahhoz, hogy a rendszer működni tudjon, létrehozták a Központi elektronikus szolgáltató rendszert – röviden központi rendszer (KR)-, amely az elektronikus közszolgáltatások nyújtását, illetve igénybevitelét támogató központi informatikai és kommunikációs rendszerek együttese.

A Hivatali Kapu (HKP) a Központi Elektronikus Szolgáltató Rendszer (központi rendszer, KR) része. A HKP-n keresztül az igénybevevő szervezetek hitelesen tudnak fogadni elektronikus üzeneteket, illetve a hivatalok elektronikus üzenetei a hitelesen azonosított ügyfelekhez (állampolgár vagy hivatal) eljuttathatók. Hivatali kaput azok az intézmények használhatnak, akik csatlakoznak a központi rendszerhez

Ha az adott eljárástípusban az elektronikus kapcsolattartás lehetősége biztosított, a hatóság az eljárástípus eljárási cselekményeit, valamint a tájékoztatást és egyéb ügyintézési mozzanatok elektronikus úton azonosítási biztonsági szintek szerint köteles biztosítani.

3. A személyazonosítás

Az elektronikus ügyintézés részletes szabályairól szóló 85/2012. (IV. 21.) Korm. rendelet 7. §-a fogalmazza meg azt, hogy ahol az elektronikus kapcsolattartás lehetősége biztosított, az ügyfél eltérő tartalmú ügyintézési rendelkezése hiányában elektronikus kapcsolattartás keretében beadványát e jogszabály szerint, hatósági ügyintézés során használható elektronikus aláírással ellátott elektronikus dokumentumként vagy a jogszabályban meghatározott körben a külön jogszabály szerinti ANYK űrlap benyújtás támogatási szolgáltatás keretében nyújthatja be. Az ügyfél az ügyintézési rendelkezésben további kapcsolattartási módot jelölhet meg, amelynek keretében az általa előterjesztett beadványokat a hatóság - amennyiben az adott kapcsolattartási módot biztosítja - köteles az ügyféltől elfogadni.

⁴ Székesfehérvár Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának szervezettefejlesztése

Elektronikus kapcsolattartás keretében - a telefax kivételével - a hitelesített elektronikus dokumentum használható. Az elektronikus dokumentum hitelesítése történhet jogszabályban meghatározott követelményeknek megfelelő, legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással, az azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés szabályai szerint, az iratértvényességi nyilvántartásban történő elhelyezéssel, az iratértvényességi nyilvántartásra vonatkozó szabályok szerint, vagy kizárólag a hatóság zárt informatikai rendszerében történő felhasználás esetén az ilyen esetekre az informatikáért felelős miniszter által kiadott rendeletben meghatározott módon és feltételekkel.

Az e-ügyintézési eljárásban a hitelesítés legfőbb eszköze az elektronikus aláírás. „Az elektronikus aláírásról szóló jogszabályok jelentősége minden jogrendszerben ugyanaz: a jog elismeri, hogy a technika fejlődés alkalmassá tette az elektronikus adathalmazokat joghatás kiváltására azáltal, hogy az adathalmaz és az annak kibocsátója közötti kapcsolat logikailag felállítható, így az adathalmaz származása és integritása hitelesíthető kizárólag elektronikus úton is.”⁵ Az elektronikus aláírás egy digitális jelsorozat, amelyet az elektronikusan aláírt e-dokumentumhoz azonosítás céljából rendelnek hozzá, amely a dokumentum tartalmából és az aláíró kizárólagos tulajdonában lévő, egyedi kulcsból áll elő.

Az elektronikus aláírásnak különböző biztonsági szintű megvalósításai érhetők el.

Fokozott biztonságú elektronikus aláírás: Az, amely alkalmas az aláíró azonosítására és kizárólag hozzá köthető, olyan eszközzel hozták létre, amely kizárólag az aláíró befolyása alatt áll. (pl. token). Az egyedi kulcs az eszközben jön létre, és az a digitális aláírás készítése, a titkosítás dekódolása közben sem hagyja el az eszközt, onnan kimásolni semmilyen módon sem lehet. Az e-dokumentum tartalmához technikailag oly módon kapcsolódik, hogy az aláírás elhelyezését követően az iraton, illetve dokumentumon tett minden módosítás érzékelhető.

Minősített elektronikus aláírás: Olyan fokozott biztonságú elektronikus aláírás, amely biztonságos aláíró eszközzel készült, és amelyet minősített hitelesítés-szolgáltató által kiadott tanúsítvány hitelesít. Minősített tanúsítványt kizárólag azok a szolgáltatók bocsáthatnak ki, amelyeket a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (www.nmhh.hu) minősített szolgáltatóként vett nyilvántartásba.

Az egyik leggyakrabban alkalmazott, előbbiekhöz kapcsolódó, de anélkül is önálló szolgáltatás továbbá az időbélyeg. Az e-dokumentum fogadási és benyújtás időpontjának rögzítésére szolgáló eszköz az időbélyegző. Az időbélyeg bizonyítja azt, hogy az adott dokumentum egy meghatározott időpillanatban már biztosan létezett.

Maga az időbélyegzés két lépésből álló folyamat.

Az első üzenetet az időbélyegzést kérelmező magánszemély vagy szervezet küldi az időbélyegzést végző szolgáltatónak; ez az üzenet az időbélyegzés-kérelem.

A második üzenet az időbélyegzés szolgáltató válasza a kérelemre; ez maga az időbélyeg.

Az időbélyeg kérelem a bélyegeztetni kívánt dokumentum digitalizált formátumát tartalmazza. A válaszon az időbélyeg-szolgáltató ehhez a lenyomathoz legalább két, megbízható időforrásból vett referenciaidőt kapcsol és ezeket az adatokat saját elektronikus aláírásával ellátva visszaküldi az igénylőnek.

⁵ Nehéz-Posony Márton – Általánossá válhat-e a hatósági eljárásokban az elektronikus aláírások használata Infokommunikáció és jog 45. szám

A minősített időbélyeggel ellátott elektronikus okirat teljes bizonyító erejű magánokirat, az időbélyeg igazolja, hogy az adott e-dokumentum az időbélyegző elhelyezésének időpontjában, tehát nem az adott számítógép, vagy rendszer időbeállításának megfelelően, az adott tartalommal jött létre.

4. E-szolgáltatások – a példa kedvéért

Az Európai Unió irányelve⁶ értelmében „...a tagállamok biztosítják, hogy a társaságoknak, valamint minden egyéb olyan személynek, vagy intézménynek, amelynek értesítést kell végrehajtania, vagy abban segítséget nyújtania, 2007. január 1-jére lehetősége legyen elektronikus úton benyújtani minden olyan okiratot, amelynek a közzététele a 2. Cikk értelmében kötelező.”

4.1 Elektronikus adóbevallás

Az e-szolgáltatások talán egyik legismertebbje az elektronikus adóbevallás. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII törvény (Art.) 5.§ (3) bekezdése szerint adóügyekben elektronikus ügyintézésre akkor van lehetőség, ha azt jogszabály az ügy típusának megjelölésével megengedi. Ez esetben a Ket. elektronikus ügyintézésre vonatkozó rendelkezéseit a külön jogszabályban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni. Az Art. 31.§ (2) bekezdése szerint: a munkáltató, a kifizető (ideértve az egyéni vállalkozónak nem minősülő magánszemély munkáltatót is), illetőleg a törvényben meghatározott más adóalany⁷ a rájuk vonatkozó bevallási gyakoriságtól függetlenül, havonként, a tárgyhót követő hó 12. napjáig elektronikus úton bevallást tesznek az adó- és/vagy társadalombiztosítási kötelezettséget eredményező, magánszemélyeknek teljesített kifizetésekkel, juttatásokkal összefüggő valamennyi adóról - kivéve a kamatjövedelem adóról -, járulékról és a törvényben meghatározott⁸ adatokról.

Az Art. 175. § (9) bekezdése azon adózók körére, akik az Art. 31.§ (2) bekezdésében illetve a 8. számú mellékletében foglalt kötelezettségüknek az állami adóhatósághoz csak elektronikus úton tehetnek eleget, általános érvénnyel kiterjeszti az elektronikus eljárási kötelezettséget valamennyi bevallási és adatszolgáltatási kötelezettségük, valamint fizetési könnyítési és adómérséklési tárgyú kérelmük előterjesztésének vonatkozásában.

Ennek központi eleme az elektronikus bevallás feldolgozó rendszer (eBEV) és a nyomtatványkitöltő rendszer (ABEV). Feladatuk, hogy az adózók számára lehetővé tegyék az adóbevallások és adatszolgáltatások könnyebb, ellenőrzöttebb kitöltését.

Az Nemzeti Adó- és Vámhivatal által biztosított elektronikus szolgáltatások (elektronikus adóbevallás illetve adatszolgáltatás) a www.magyarorszag.hu webes felületről az Ügyfélkapun keresztül vehetők igénybe.

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2003. július 15-i 2003/58/EK Irányelv a meghatározott jogi formájú társaságokra vonatkozó nyilvánossági követelmények tekintetében a 68/151/EGK Tanácsi Irányelv módosításáról.

⁷ Az Art. 52. § (4) bekezdésének l), p), r), s) és t) pontjaiban meghatározott adóalanyok.

⁸ Az Art. 31. § (2) bekezdése tartalmazza ezeket az adatokat.

4.2 Elektronikus eljárások a polgári jogban

2012. április 01. napjától a Ket. és a végrehajtási rendeletek új szabályozást vezettek be az elektronikus kommunikáció terén, és ez lehetőséget teremtett arra, hogy az igazságszolgáltatásban is igénybe vehetők legyenek az új informatikai szolgáltatások, mivel a bíróságok számos bejegyzési, nyilvántartási és ellenőrzési tevékenységet végeznek. A jogalkotó kijelölte az irányt.

A közigazgatási hatósági eljárások területén a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004.évi CXL. törvény és a kapcsolódó törvények, valamint a miniszteri hatósági hatáskörök felülvizsgálatával összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXIV. törvény mind a hatóságok, mind az ügyfelek számára egy korszerű, a hatékonyságot jelentősen javító elektronikus ügyintézési lehetőség alkalmazásához teremtette meg a törvényi hátteret. A bíróságok munkájának könnyítése érdekében éppúgy szükséges az új lehetőségek alkalmazásának biztosítása, mint ami a közigazgatási hatóságok esetében. Az elektronikus kommunikációt a polgári perben a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosítása⁹ alapozta meg. „A megalkotásának az indoka az volt, hogy a polgári perek körében is megteremtse az információs társadalom nyújtotta lehetőségek igénybevételét, a biztonságos keretek között zajló, megfelelően dokumentált elektronikus kommunikációt a felek és a bíróság, illetve a bíróság és a szakértő között, és lehetővé tegye az okiratok elektronikus úton történő benyújtását.”¹⁰ A jogalkotó az elektronikus kommunikáció bevezetésének határidejét folyamatosan elhalasztotta, melyet azzal indokolt, hogy a szükséges feltételek részben vagy egészben hiányoznak.

Két nemperes eljárási típusban a fizetési meghagyásos eljárásban és a cégeljárásban szinte kizárólag elektronikus úton (elektronikus aláírás használatával készített beadványok) történik az ügyintézés.

Egyedül a fizetési meghagyásos eljárásban természetes személyek számára nyílik lehetőség a nem elektronikus út igénybevételére.

2008. július 1-től kötelező a cégbejegyzési (változásbejegyzési) kérelem elektronikus úton történő benyújtása és az elektronikus eljárás az elsőfokú és a jogorvoslati eljárásban. A rendszert működtető, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium szervezeti egységeként működő Céginformációs Szolgálat egyik fő feladata, hogy informatikai szempontból ellenőrizze az elektronikus bejegyzési (változásbejegyzési) kérelmet, továbbá megvizsgálja az elektronikus aláírások hitelességét és az elektronikus dokumentumok sértetlenségét, majd az így ellenőrzött elektronikus kérelmet - kiegészítve azt az ellenőrzés eredményével - továbbítja az illetékes cégbíróság ügyfélfogadó irodájára.

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény értelmében a cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárás - ideértve a cégbejegyzést (változásbejegyzést) elutasító (részben elutasító) végzés elleni fellebbezést elbíráló jogorvoslati eljárást is - elektronikus nemperes eljárás, amelyre a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény szabályait megfelelően alkalmazni kell, szünetelésnek azonban nincs helye. Az eljárás felfüggesztésére változásbejegyzési eljárásban kerülhet sor, illetve a cég bejegyzése esetén akkor, ha átalakulás bejegyzése történik, illetve a bejegyzési eljárás folyamata alatt törvényességi felügyeleti kérelmet nyújtanak be.

⁹ 2009. évi LII. törvény

¹⁰ KOMMENTÁR- a polgári peres eljárásról szóló 1952. évi III. törvény

A cég valamennyi bejelentési kötelezettségét elektronikus úton teljesíti a cégbíróság felé. A cégbejegyzésre (változásbejegyzésre) irányuló kérelmet a cég székhelye szerint illetékes cégbíróság részére a cégformának megfelelő, a jogi képviselő által aláírt elektronikus nyomtatványon kell - e törvényben meghatározott módon és a mellékletekkel együtt - előterjeszteni.¹¹

(Változás)bejegyzési eljárás elektronikus úton

A kérelem benyújtása

A cég bejegyzésére irányuló kérelmet külön jogszabályban meghatározott elektronikus kérelem formájában (elektronikus nyomtatványon) kell előterjeszteni¹². A bejegyzési kérelemhez a mellékleteket egy példányban kell benyújtani. A bejegyzési kérelmet és az ahhoz csatolt elektronikus úton létrejött vagy jogi képviselő által elektronikus okirattá alakított mellékleteket minősített elektronikus aláírással és időbélyegzővel kell ellátni.

A kérelemben kétféle irat szerepelhet:

1. Eredetileg papír alapú okiratok szkennelt formában, minősített elektronikus aláírással és időbélyegzővel ellátva. Ebben az esetben a papír alapú cégiratok elektronikus okirati formába való átalakítása szükséges. A jogi képviselő feladata a bejegyzési kérelem mellékletét képező, nem általa készített okiratok (pl: tulajdoni lap, hatósági engedély) elektronikus okirati formába történő átalakítása.

2. Eredetileg elektronikus formában létrehozott okiratok, ha azokat az okirat aláírói minősített elektronikus aláírással és időbélyegzővel látták el.

Elektronikus okiratok is közvetlenül csatolhatóak az elektronikus bejegyzési kérelemhez, ha azokat az aláírók minősített elektronikus aláírással és időbélyegzővel látták el.

Ha a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem informatikai és formai szempontból szabályszerűen került benyújtásra, a Céginformációs Szolgálat haladéktalanul továbbítja az illetékes cégbírósághoz. A Céginformációs Szolgálat a kérelem megérkezéséről, és arról, hogy azt továbbította a cégbírósághoz, a kérelem cégbírósághoz való sikeres továbbításával egyidejűleg elektronikus igazolást küld a jogi képviselőnek.

Ha a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem és mellékletei informatikai vagy formai szempontból hibásak vagy hiányosak, a Céginformációs Szolgálat az iratokat az elektronikus igazolással együtt a jogi képviselőnek visszaküldi. Ebben az esetben a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelmet be nem nyújtottnak kell tekinteni.

4.3 Civil szervezetek

¹¹ <http://ceginformacioszolgalat.kormany.hu/eljaras-menete>

¹² A cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről szóló 21/2006. (V. 18.) IM rendelet 1. § (1) bekezdés

2012. január 1-jén hatályba lépő az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Civil tv.) alapjaiban reformálta meg a nonprofit szektort.

A jogalkotó úgy gondolta, hogy 2012. június 30. napjától kezdődően a papíralapú kommunikációt felválthatja az elektronikus eljárás és az egyszerűsített nyilvántartásba vételi eljárás. Ezáltal lehetővé válik az elektronikus ügyintézés, vagyis a civil szervezetek elektronikus úton is benyújthatják bejegyzési kérelmüket, bejelenthetik az adataikban beálló változásokat, illetve eleget tehetnek további adatszolgáltatási kötelezettségeiknek.

Kizárólagosságot írt elő a beadvány elektronikus előterjesztésére ha a kérelmező jogi képviselővel jár el, vagy a kérelmező egyszerűsített nyilvántartásba vételi eljárás lefolytatását, vagy közhasznú szervezetté történő minősítését kéri. A szervezet az egyszerűsített eljárásban mintaokirat alapján készült létesítő okiratot csatol a kérelemhez.

Jelenleg tesztelés alatt áll az elektronikus ügyintézését biztosító központi, gépi interfaceszel működő hivatali kapu OBHGÉPI elnevezéssel, mely olyan tartalmú és szerkezetű adatbázis amely képes kapcsolódni a „civil információs portál” felületéhez és egyúttal az egyes adatai elérhetővé válnak az olyan szervezetek részére, amelyek hatósági feladatot látnak el ezen szervezetek tevékenysége során.

5. Az elektronikus közbeszerzés

Az elektronikus közbeszerzés igénye nem mai keletű, hiszen már 2000-ben kormányhatározat¹³ született a koncepcióról, és a létrehozásával kapcsolatos intézkedésekről. A terv szerint az elektronikus közbeszerzési rendszer bevezetésének kezdő időpontja 2002. január 31. lett volna. Ezt a szándékot lett volna hivatott folytatni a 167/2004. (V.25.) Korm. rendelet, de visszatekintve az időben látható, hogy nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, sőt inkább gátolta az elektronikus közbeszerzés kialakítását.

A közbeszerzési eljárásokban elektronikusan gyakorolható eljárási cselekmények szabályairól, valamint az elektronikus árlejtés alkalmazásáról szóló 257/2007. (X. 4.) Korm. rendelet hatálybalépését követően a közbeszerzési és tervpályázati hirdetményeket elektronikus úton lehet megküldeni vagy létrehozni a Közbeszerzések Tanácsa Titkárságának keretében működő Szerkesztőbizottság részére.

A közbeszerzési törvény 2010. január 1-től hatályos rendelkezései szerint a közösségi értékhatár feletti beszerzések kizárólag elektronikus eljárás keretében voltak lefolytathatók.¹⁴ Ez azonban kivitelezhetetlen volt, hiszen nem alakult meg határidőre az elektronikus eljárási cselekmények lebonyolítását végző Állami Elektronikus Kézbizosítási Szolgáltató. Ennek hiányában pedig elektronikus eljárás jogszerűen nem volt lefolytatható, így a jogalkotó két hónap fiaskó után módosította a Kbt.-t¹⁵, és hatályon kívül helyezte az elektronikus eljárási kötelezettséget.

A Parlament által 2011. júliusában elfogadott 2011. évi CVIII. törvény a közbeszerzésekről nem igazán rendelkezik az elektronikus közbeszerzésről, azt sok más egyéb szabályozással együtt rendeleti szintre degradál. Ennek az lehet az oka, hogy a rendeletalkotási szint

¹³ 2146/2000.(VI.30.) Korm.határozat

¹⁴ 2003. évi CXXIX. törvény 21.§ (4) bekezdés

¹⁵ 2010. évi XII. törvény 53.§ (10) bek. a) pont

rugalmasabb, jobban és gyorsabban tud alkalmazkodni, de a továbbiakban is hatályban lévő 257/2004. (X.4.) korm. rendelet is megújításra szorulna.

Jelen szabályozás alapján a közbeszerzések során gyakorolható elektronikus eljárási cselekmények leginkább az ajánlatkérő és ajánlattevő közötti kommunikációra illetve a hirdetmények feladására koncentrálnak. A teljes elektronikus közbeszerzés felé is sikerült ugyan lépéseket tenni azzal, hogy az ajánlatkérő a közbeszerzési eljárásban nem kérheti azon tények, adatok igazolását, illetve az ajánlattevőnek vagy az alkalmasság igazolásában részt vevő szervezetnek nem kell igazolnia azokat a tényeket, adatokat, amelyek ellenőrzésére az ajánlatkérő magyar nyelven rendelkezésre álló, elektronikus, hatósági vagy közhiteles nyilvántartásból ingyenesen jogosult, ilyennek minősülnek a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvény szerinti nyilvántartások is.¹⁶

Az elektronikus lefolytatható közbeszerzési eljárások speciális fajtája - a központosított közbeszerzési eljárás - amely működik ma Magyarországon. Ez tulajdonképpen egy elektronikus katalógus, amelyet a Kormányzati Ellátási Főigazgatóság hoz létre, és a központosított közbeszerzéshez kötelezően vagy választottan csatlakozók számára nyújt lehetőséget elektronikus beszerzésre.

6. Jogorvoslati eljárás a közbeszerzésekben

A Kbt. 134. § (1) bekezdése alapján a Közbeszerzési Döntőbizottság eljárására - e törvény, valamint az e törvény felhatalmazása alapján alkotott kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában - a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni.

A Közbeszerzési Döntőbizottság eljárása kérelemre vagy hivatalból indul.

A kérelemre indult eljárásáért igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. A Közbeszerzési Döntőbizottság az eljárást legkésőbb a kérelem vagy a kezdeményezés beérkezését követő munkanapon indítja meg.

A Közbeszerzési Döntőbizottság a kezdeményezés benyújtását követően haladéktalanul gondoskodik a kezdeményezéssel érintett eljárás megnevezésének, tárgyának, az ügyfelek megnevezésének és a kezdeményezés megérkezése időpontjának a Közbeszerzési Hatóság honlapján történő közzétételéről.

Amennyiben a Közbeszerzési Döntőbizottság tárgyalást tart, úgy azt az eljárás megindításától számított 20 napon belüli időpontban köteles megtartani.

A Közbeszerzési Döntőbizottság a folyamatban lévő ügyben kérelemre vagy hivatalból - a szerződéskötésig - az eset összes körülményére tekintettel ideiglenes intézkedés elrendeléséről dönthet, ha valószínűsíthető a közbeszerzésre, valamint a közbeszerzési eljárásra vonatkozó jogszabályok rendelkezéseinek, illetve alapelveinek megsértése vagy ennek veszélye fennáll.

Ideiglenes intézkedésként a közbeszerzési eljárás felfüggesztését rendelheti el; vagy felszólíthatja a közbeszerzési eljárás ajánlatkérőjét, hogy az eljárásba a kérelmezőt vonja be.

Amennyiben halasztást nem tűrő kiemelkedően fontos érdek vagy közérdek védelme (ideértve a nemzetgazdasági okot) indokolja, a Közbeszerzési Döntőbizottság az ajánlatkérő

¹⁶ 2011. évi CVIII. Törvény 36.§ (5) bek.

kérelmére végzéssel engedélyezheti a szerződés megkötését, ha annak előnyei meghaladják a szerződéskötéssel járó hátrányokat.

Ha a Közbeszerzési Döntőbizottság eljárása során a kérelem vagy a kezdeményezés alapján vizsgáltakon túli jogsértésről szerez tudomást az érdemi határozat meghozatala előtt, ezek vonatkozásában is eljárhat hivatalból. Ha az eljárás során más jogszabály megsértésére utaló körülményt észlel, köteles azt jelezni az illetékes szervnek, így különösen a nyomozó hatóságnak, az Állami Számvevőszéknek, a Kormány által kijelölt belső ellenőrzési szervnek vagy a Gazdasági Versenyhivatalnak.

A Közbeszerzési Döntőbizottság a határozatát a Közbeszerzési Hatóság nevében hozza meg.

Az eljárás felfüggesztését elrendelő végzést, a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasító végzést, az eljárást megszüntető végzést, az érdemi határozatot és a közbeszerzési ügy befejezését eredményező határozatot az ügyfeleknek és egyéb érdekelteknek kézbesíteni kell.

Érdemi határozatát a honlapon akkor is közzéteszi, ha a határozat bírósági felülvizsgálatát kérték, erre a tényre azonban utalni kell.

A Közbeszerzési Döntőbizottságnak az eljárás során hozott végzése ellen külön jogorvoslatnak csak akkor van helye, ha azt törvény megengedi.

Az eljárás során hozott végzése elleni külön jogorvoslati kérelmet a közigazgatási és munkaügyi bíróság nemperes eljárásban, soron kívül bírálja el. A bíróság a Közbeszerzési Döntőbizottság végzését megváltoztathatja. A bíróság végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

Ha a keresetlevél a határozat végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kérelmet tartalmaz, a bíróság annak tárgyában az iratoknak a bírósághoz érkezését követő öt napon belül határoz és határozatát haladéktalanul megküldi a feleknek.

A bíróság a Közbeszerzési Döntőbizottság határozatát kizárólag abban az esetben helyezi hatályon kívül, ha a Közbeszerzési Döntőbizottság eljárása során a jogorvoslati eljárás lényeges és az ügy érdemére kiható szabályainak megsértésére került sor.

A bíróság határozata ellen fellebbezésnek nincs helye, kivéve, ha a bíróság a Közbeszerzési Döntőbizottság határozatát megváltoztatja.

A kérelmező a Közbeszerzési Döntőbizottság határozatának felülvizsgálatát, valamint a határozat alapjául szolgáló szerződés érvénytelenségének kimondását és az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazását kizárólag ugyanazon perben kérheti. A pert a Közbeszerzési Döntőbizottság, valamint a szerződő felek ellen kell megindítani, a keresetlevelet a határozat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül kell benyújtani a Közbeszerzési Döntőbizottsághoz.

Ha az ügy érdemében hozott határozatában a Közbeszerzési Döntőbizottság a Kbt 127. § (1) bekezdés szerinti¹⁷ jogsértést állapít meg, pert indít a szerződés érvénytelenségének

¹⁷ 127. § (1) Semmis az e törvény hatálya alá tartozó szerződés,
a) ha azt a közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével kötötték meg;

kimondása és az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt. A perindítással egyidejűleg a Közbeszerzési Döntőbizottságnak ideiglenes intézkedésként kérnie kell a bíróságtól a szerződés további teljesítésének felfüggesztését.

A Kbt. jelenleg hatályos szabályozása mindössze egy helyen rendelkezik elektronikus eljárási cselekményről, mégpedig úgy, hogy a közbeszerzési döntőbizottság elnöke faxon vagy elektronikus úton hívja fel ajánlatkérőt hiánypótlásra.

Ugyan a jogszabály nem nevesíti, de gyakorlatban az eljárást is elektronikus úton (emailben megküldve) lehet kezdeményezni, továbbá az esetleges hiánypótlást is így teljesíteni.

Várható előrelépést jelenthet ezen a téren, amikor a jogorvoslati eljárások az egyes bírósági cselekmények elektronikussá tételével szintén elindulnak az elektronikussá tétel útján.

Összegzés

Az elmúlt években számos olyan jogszabály lépett hatályba, amely az államigazgatás különböző területein és a bíróságokon megteremtette az elektronikus ügyintézés jogszabályi hátterét.

Az elektronikus ügyintézés maximális teret enged annak, hogy az egyablakos ügyintézés keretében már ne kelljen szakhatósági állásfoglalást vagy olyan adatot, tény igazolását, hatósági határozatot vagy iratot csatolni, amely valamely hatóságnál, bíróságnál vagy egyéb közhiteles nyilvántartásban rendelkezésre áll.

Összességében a munkafolyamatok elektronizálása az állampolgárok, vállalkozások és más közigazgatási szervek számára biztosítja a gyors ügyfélkiszolgálást, lehetővé teszi a hatékony munkavégzést, a társszervekkel történő adatcserét. A közbeszerzés sajátos szabályrendszere nehezen illeszthető bele ebbe a logikába. A közbeszerzési eljárások informatikai támogatás, a kommunikáció elektronikus útra terelése olyan piaci viszonyok között történik, ahol az ajánlatkérőknek legalább annyira fel kell készülniük az adatáramlás biztosítására és annak következményeire, mint az ajánlattevőknek, Az informatikai jogi háttér ismerete (pl. e-aláírás), ehhez elengedhetetlen. A közbeszerzési szabályrendszer másik ága a közbeszerzési jogorvoslati eljárás elektronizálása, mely közelebb áll a Ket. logikájához és az e-közigazgatáshoz. Cikkünk ezeken az összefüggéseket és legfontosabb tudnivalókat szedte egy csokorba, hogy áttekinthetőbbé tegye az érdeklődők számára az e-közigazgatás és a közbeszerzés kapcsolatát.

b) hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárás eredményeként úgy kötötték meg, hogy nem álltak fenn a hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárás alkalmazhatóságának feltételei;

Irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom

1. <http://karpatinfo.net/cikk/nettech/lassabban-no-az-internethasznalok-szama>
2. eNET és a Magyar Telekom által készített „Jelentés az internetgazdaságról”
3. Az elektronikus ügyintézésről szóló javaslatok
http://www.szekesfehervar.hu/_user/0/File/AROP/ELEKTRONIKUS_UGYINTEZEST_ERINTO_JAVASLATOK.pdf
4. Nehéz-Posony Márton – Általánossá válhat-e a hatósági eljárásokban az elektronikus aláírások használata Infokommunikáció és jog 45. szám
5. <http://ceginformacioszolgalat.kormany.hu/eljaras-menete>

Hivatkozott jogszabályok

1. Az elektronikus közszolgáltatásról szóló 2009. évi LX. törvény
2. Az Európai Parlament és a Tanács 2003. július 15-i 2003/58/EK Irányelv a meghatározott jogi formájú társaságokra vonatkozó nyilvánossági követelmények tekintetében a 68/151/EGK Tanácsi Irányelv módosításáról.
3. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény
4. A közbeszerzési eljárásokban elektronikusan gyakorolható eljárási cselekmények szabályairól, valamint az elektronikus árlejtés alkalmazásáról szóló 257/2007. (X. 4.) Korm. rendelet
5. A hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről és az elektronikus tértivevényről szóló 2009. évi LII. törvény
6. KOMMENTÁR- a polgári peres eljárásról szóló 1952. évi III. törvény
7. A cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről szóló 21/2006. (V. 18.) IM rendelet 1. § (1) bekezdés
8. Az elektronikus közbeszerzés rendszerének koncepciójáról és a létrehozásával kapcsolatban szükséges intézkedésekről szóló 2146/2000.(VI.30.) Korm.határozat
9. A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény
10. Az egyes pénzügyi tárgyú törvényeknek az új Polgári Törvénykönyvvel összefüggő módosításáról szóló 2010. évi XII. törvény
11. A közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. tv.